Ner 189, 190, 191 i 192.

DZIENNIK RZĄDOWY
MIASTA KRAKOWA
I JEGO OKRĘGU.

W Krakowie dnia 23 Października 1848 r.

Allegat Nro 451.

STATUT PROWIZORYCZNY

dla organizowania Gwardyj Narodowych w Cesarstwie Austryackiém.

ODDZIAŁ I.

Cel i ogólne przepisy.

§ 1.

Przeznaczeniem Gwardyi narodowéj Cesarstwa austryackiego jest: być obroną konstytucyjnego Monarchy, tarczą konstytucyi i ustaw, filarem utrzymania spokoju i porządku wewnątrz, — zachowawcą niepodległości i całości ogółu Państwa, a więc odporem każdego nieprzyjacielskiego napadu zewnątrz.

§ 2.

Do czynnéj służby w Gwardyi narodowéj obowiązani są wszyscy obywatele kraju w miejscach stałego zamieszkania swojego od 19 lat wieku spełna, do ukończonych lat 50, którzy nie należą do klasy czeladzi rzemieślniczéj, służących, lub tych, co się z zarobku dziennego albo tygodniowego utrzymują.

Osobom, które 50 lat wieku przeżyły, wszakże lat 60 spełna jeszcze nie osiągnęły, i do czynnéj służby są usposobione, dozwala się wolnego wstępu do Gwardyi narodowéj.

§ 3.

Legije akademiczne i zbrojne korpusy miejskie tworzą uzupełniające części Gwardyi narodowéj pod jednémże dowództwem naczelném.

Względem organizowania legij i sposobu stanowczego przejścia korpusów miejskich do gwardyi narodowéj, wyjdą następnie osobne przepisy.

§ 4.

Uwolnieni są od obowiązku czynnéj służby w Gwardyi narodowéj:

a) duchowni wszech wyznań;
b) wojsko linijowe i milicya obrony krajowéj (landwery), do czynnéj służby powołana;
c) wszystkie straże finansowe i bezpieczeństwa płatne, bez różnicy, czy zostają w służbie kraju, lub któréj gminy;
d) osoby dla składu fizycznego albo stanu zdrowia służyć w Gwardyi niezdolne.

§ 5.

Wyłączonymi ze służby Gwardyi narodowéj są ci, którzy za bezczestny uczynek ukarani byli.

§ 6.

Doczasowe uwolnienia od służby w Gwardyi narodowéj, jako to: w przypadkach choroby, przydłuższéj nieobecności dla służby rządowéj albo publicznéj, oddane są w zakres działalności Rady administracyjnéj Gwardyi narodowéj (§ 10), chwilowe dyspensy, w zakres przynależnego dowódzcy.

ODDZIAŁ II.

Podstawy organizacyi i administracyi spraw Gwardyi narodowéj.

§ 7.

Gwardya narodowa podlega Władzy cywilnéj, a mianowicie pod względem najwyższego stérowania. Ministrowi spraw wewnętrznych, po prowincyach, Naczelnikowi rządu krajowego, Starostom cyrkułowym i Burmistrzom lub Przełożonym Urzędów politycznych.

§ 8.

Gwardya narodowa ma swoję podstawę na ustawie dla gmin, podług gmin przeto organizowana będzie.

§ 9.

Tymczasem utworzona będzie Gwardya narodowa, tylko w posadach, mianowicie, po miastach, miasteczkach i wsiach, których ludność przenosi liczbę 1000 mieszkańców.

§ 10.

W każdéj gminie, gdzie podług §fu 9go Gwardya narodowa wprowadzoną zostanie, będzie dla wszystkich spraw Gwardyi, które nie są właściwie rzeczą komendy, czyli dowództwa, ustanowiona Rada administracyjna Gwardyi narodowéj, do obowiązków któréj w szczególności należeć będzie: tworzenie Gwardyi narodowéj na zasadzie spisów pochodzenia osób, które do czynnéj służby wcielone być mają, umundurowanie, rynsztunek i uzbrojenie.

Przewodniczącym téj Radzie jest miejscowy dowódzca Gwardyi narodowéj. Zasiadającymi są: jeden organ (urzędnik) administracyi i najmniéj pięciu, a najwięcéj jedenastu gwardzistów narodowych różnego stopnia przez samą Gwardyę wybranych. W miarę większéj rozciągłości i ludności

posad, może Rada administracyjna dzielić się na więcej oddziałów na równej zasadzie utworzonych.

§ 11.

W każdej takiej gminie prowadzić należy podług skazówki ksiąg konskrypcyjnych spisy pochodzenia, do których wszystkie osoby do służby w Gwardyi narodowej obowiązane z wyiknięciem nazwiska, wieku, stanu i zamieszkania zapisane, jak i zmiany w ciągu roku przez osiągnienie wieku do służby obowiązanego u młodych ludzi, i przez przyrost w grono gminy śród tego czasu, nowo przyjętych, niemniej przez wypadki śmierci lub wystąpienie, wydarzające się, w ewidencyi utrzymywane być powinny.

ODDZIAŁ III.

Opędzanie wydatków dla Gwardyi narodowej.

§ 12.

Wydatki dla celu Gwardyi narodowej potrzebne, o ile te poszczególne członki Gwardyi własnym groszem opędzać nie są w stanie, ponosić ma gmina, jak wszystkie wydatki gminy ze względów publicznych potrzebne.

W szczególności potrzebną broń dla tych, którzy sami uzbroić się nie są w stanie, o ile ta od Rządu dostarczoną nie będzie, sprawić ma gmina.

§. 13.

Wydatki na Gwardyę narodową będą równym sposobem uprzednio wyrachowane, zatwierdzone, załatwione, i porachowane, jak wszystkie inne wydatki gmin.

ODDZIAŁ IV.

Tworzenie Gwardyi narodowej korpusami.

§ 14.

Gwardya narodowa podzielona będzie na bataliony i kompanie.

§ 15.

Kompania składać się ma w miarę ludności gmin poszczególnych do czynnéj służby w Gwardyi narodowéj obowiązanej przynajmniéj ze 60 ludzi a nie więcéj jak ze 150, licząc w to stosunkowo oficerów i podoficerów, mianowicie 1 kapitana, 1 nadporucznika, 1 do 3 poruczników, 1 do 2 feldweblów, 6 do 12 kaprali, 1 do 2 doboszów albo trębaczów i 2 cieśli.

§ 16.

Gwardya narodowa konna może być w tych gminach utworzona, gdzieby przynajmniéj 12 gwardzistów oświadczyło się własnym kosztem umundurować się i konia utrzymywać.

W gminach, gdzieby Gwardya konna liczyła 40 ludzi i więcéj, złożyć należy szwadron ze stósowną liczbą oficerów, podoficerów i trębaczów.

Urządzenie konnéj Gwardyi Narodowéj oddaje się uprzednio pod rozwagę naczelników rządu krajowego, we Wiédniu, Ministra spraw wewnętrznych za porozumieniem się z naczelnym dowódzcą Gwardyi Narodowéj.

Batalion składać się będzie podług stosunków miejscowych ze 4 do 6 kompanij.

§ 17.

Sztab batalionu stanowi oficer sztabowy, jako dowódzca batalionu, i oficer, jako batalionowy adjutant.

§ 18.

Gwardya Narodowa w tych tylko gminach na bataliony tworzona będzie, gdzie liczba osób do służby Gwardyi Narodowéj obowiązanych i zdatnych wynosi 500 ludzi i więcéj.

§ 19.

Każdy batalion ma chorągiew i każdy szwadron sztandar ozdobiony kolorami kraju, których noszenie powierzone ma być jednemu podoficerowi.

§ 20.

Jeżeli w jedném miejscu będzie dwa lub więcéj batalionów Gwardyi, wtedy najstarszy dowódzca w randze odbiera dowództwo nad wszystkiemi batalionami.

§ 21.

W każdym kraju będzie naczelny Dowódzca Gwardyi Narodowéj, a mianowicie w główném mieście, któremu cała Gwardya narodowa kraju we wszystkich rzeczach komendy oddana jest pod rozkazy. Złożenie sztabu jeneralnego poruczone w każdym kraju Naczelnikowi rządu krajowego, w stolicy Ministrowi spraw wewnętrznych w porozumieniu z Dowódzca naczelnym.

§ 22.

Naczelny dowódzca Gwardyi Narodowéj podlega Naczelnikowi Rządu krajowego, w Wiédniu zaś bezpośrednio Ministrowi spraw wewnętrznych.

ODDZIAŁ V.

Mianowanie na różne stopnie służby.

§ 23.

Sama Gwardya Narodowa w każdéj kompanii, mianuje swoich oficerów i podoficerów, włączając w to i kapitana.

Wybór pod kierunkiem trzech deputowanych z Rady Administracyjnéj Gwardyi Narodowéj (§ 10) staje większością głosów.

§ 24.

Mianowanie oficerów sztabowych i wodzów naczelnych Gwardyi Narodowéj zastrzeżone jest Monarsze, a zwłaszcza oficerów sztabowych z rzędu trzech kandydatów, który przedłoży większość głosów wszystkich oficerów batalionu i równéj liczby podoficerów i gwardzistów narodo-

wych: Wodza zaś Naczelnego na przedstawienie Szefa Rządu krajowego i na wniosek Ministra Spraw wewnętrznych.

§ 25.

Oficerowie i podoficerowie mianowani będą na trzy lata; mogą atoli na nowych wyborach być znowu obrani.

§ 26.

Zażalenie o niezachowanie przepisów, wskazanych dla wyboru oficerów i podoficerów zanosić należy do Rady Administracyjnéj Gwardyi Narodowéj.

ODDZIAŁ VI.

Ubiór, rynsztunek i broń.

§ 27.

Ubiór Gwardyi Narodowéj stanowi suknia wierzchnia, długie spodnie (pantalony), płaszcz albo surdut, kapelusz albo czapka z odznakami kolorów kraju, krawat czarny, bóty.

Znaki odróżniające rozmaite stopnie służby, są:

U kołnierza sukni wierzchniéj kordonek wełniany, żółty albo biały dla kaprala, dwa takie kordonki dla feldfebla, kordonek złoty albo srebrny dla porucznika, dwa takie dla nadporucznika, złoty albo srebrny galon na około kołnierza dla kapitana; galony na kołnierzu i na wyłogach. tudzież pas do szabli złotem albo srebrem tkany dla oficera sztabowego, kutas do szabli (porte-epée) złoty albo srebrny, zmieszany z kolorami kraju, dla wszystkich oficerów.

§ 28.

Rynsztunek składa się z ładownicy na 20 ładunków, podzielonéj na tyleż schowków, umieszczonéj z tylnéj strony pasa, do przesuwania

i odjęcia urządzonéj, w połączeniu z przypaskiem do wtykania bagnetu gwardzisty, a także odnośnie i szabli podoficerskiéj w pochwie skórzanéj.

§ 29.

Broń:

Karabin z bagnetem dla gwardzistów; nadto szabla dla podoficera, szabla w pochwie żelaznéj dla oficera:

§ 30.

Gwardziści Narodowi nieumundurowani pełnić będą służbę w ubiorze zwyczajnym z odznakami kolorów kraju, które oznaczy Dowódzca naczelny podług różnicy stopniów służby.

ODDZIAŁ VII.

Gałęzie służby Gwardyi narodowéj.

§ 31.

Służba Gwardyi Narodowéj składa się:

A. Ze służby zwyczajnéj wewnątrz gminy;

B. Ze służby nadzwyczajnéj, po za obrębem gminy.

Ad A. O zwyczajnéj czyli porządkowéj służbie w obrębie gminy.

§ 32.

Członkowie Gwardyi Narodowéj, wyjąwszy służbę codzienną i zwyczajną, jak przepisaną jest regulaminem służby (§ 33), mogą tylko na wezwanie przynależnéj władzy cywilnéj i na rozkaz swoich Dowódców zebrać się, jako Gwardya Narodowa.

Natenczas jako połączony korpus dopełniać mają punktualnie rozkazów, które drogą prawną odbierać będą, nie wdając się w akta Władz, ani naradzając się w sprawach Państwa, kraju, albo gminy.

§ 33.

Służba zwyczajna Gwardyi Narodowéj w obrębie gminy, którą pełnić wypadnie podług okoliczności, saméj Gwardyi albo łącznie z wojskiem liniowém i milicyą obrony krajowéj, obejmuje te wszystkie gałęzie służby, które do utrzymania panującego lub do przywrócenia zaburzonego spokoju i porządku w obrębie gminy potrzebnemi okazały się i od naczelnego Dowódcy Gwardyi Narodowéj w każdym kraju za zezwoleniem Szefa Rządu krajowego dokładnie i poszczególnie wskazane będą Gwardyi Narodowéj każdéj gminy w regulaminie służbowym, który razem przepisy ćwiczenia w broni i przeglądów obejmować ma.

§ 34.

Każdy obywatel kraju, oprócz klass społeczeństwa towarzyskiego w § 2 oznaczonych, doszedłszy lat 19 spełna, do ukończonego wieku lat 50, obowiązany jest z porządku do zwyczajnéj służby wewnątrz gminy: wyjątki z tego obejmują §§ 4 i 5.

§ 35.

Każda do czynnéj służby w Gwardyi Narodowéj wcielona osoba, utwierdzić ma ściste dopełnianie powinności służbowych przysięgą.

Ad B. O nadzwyczajnéj (nadporządkowéj) służbie po za obrębem gminy.

§ 36.

Służba nadzwyczajna Gwardyi Narodowéj za obrębem gminy trafia się w dwóch wypadkach a mianowicie:

a) jeżeli straż bezpieczeństwa i wojsko liniowe albo milicya obrony krajowéj nie są dostatecznemi transporta rzeczy rządowych albo osób uwięzionych na mocy Ustaw karnych, lub rozporządzeń poprawczych z jednego miasta do drugiego konwojować, i

b) by gminom albo cyrkułom sąsiednim, w których spokojność publiczna albo zagrożona, albo istotnie zaburzona, do utrzymania porządku prawego dać pomoc.

§ 37.

Powinność do służby nadzwyczajnej za obrębem gminy, dotyka wszystkich w § 2 wymienionych obywateli z wieku 19 lat spełna, do 40 lat ukończonych, wszakże przytem należy mieć wzgląd ochraniający ojców familii naprzeciw bezżennym.

§ 38.

Do téj nadzwyczajnéj służby Gwardya Narodowa użytą być może w obwodzie cyrkułu tylko na wezwanie Starosty cyrkułowego, a w obrębie kraju tylko na wezwanie Szefa Rządu krajowego.

W razach jednak nagłego niebezpieczeństwa może burmistrz, albo przełożony Urzędu politycznego w gminie zagrożonéj, wezwać burmistrzów albo przełożonych Urzędów politycznych gmin pogranicznych o spółdziałanie Gwardyi narodowéj, co też uczynić, ale razem staroście cyrkułowemu natychmiast o tém donieść należy. Wezwanie zawierać powinno wraz oznaczenie liczby zażądanych ludzi.

§ 39.

W tych wszystkich wydarzeniach nadzwyczajnéj służby Gwardya Narodowa zostaje ciągle pod władzą cywilną. Wojsko przyjąć może rozkazy nad Gwardyą Narodową w służbie nadzwyczajnéj tylko na wezwanie przynależnych organów polityczno-administracyjnych.

§ 40.

Nadzwyczajna służba Gwardyi Narodowéj za obrębem gminy, nie może w porządku rzeczy trwać dłużéj, jak 8 dni, jeżeli wezwanie uczynił starosta cyrkułowy, burmistrz albo przełożony Urzędu polityczne-

go, a nie dłużéj, jak dni 14, gdy wezwanie wyszło od Szefa Rządu krajowego, wyjąwszy, gdyby nawał okoliczności przedłużenia czasu takiéj służby nieodzownie wymagał, co jednak w żadnym razie 20 dni ogółem przenosić nie powinno, w którymto okresie czasu Władza przyzwoita względem zmienienia Gwardyi Narodowéj w nadzwyczajnéj służbie będącéj przez inne oddziały wojska liniowego, milicyi obrony krajowéj, lub Gwardyi Narodowéj, poczyni rozrządzenia.

§ 41.

Jak tylko oddział Gwardyi Narodowéj w służbie nadzwyczajnéj, po za obrębem gminy dłużéj, jak 24 godzin zabawi, uważany ma być pod względem leniku, żywności, podwód i t. d. zarówno z wojskiem liniowém.

ODDZIAŁ VIII.

Nagrody.

§ 42.

Gwardyi narodowéj, jako korpusom albo poszczególnym jéj członkom za okazaną szczególną gorliwość, niezawodną wierność i punktualność w służbie, dawane być mogą pochwały albo ustne przed frontem, albo przez rozkaz dzienny od dowódzców kompanii, batalionu, albo téż od naczelnego dowódzcy.

§ 43.

Za nagrodę odznaczających się zasług Gwardyi narodowéj dla tronu i ojczyzny położonych, szczególniéj ku utrzymaniu publicznego spokoju, przeznacza się krzyż honorowy dla wszystkich stopni bez różnicy.

ODDZIAŁ IX.

Kary.

§ 44.

Jeżeli członek Gwardyi narodowéj w służbie lub po za służbą, stanie się winnym uczynków lub omieszkań bezprawnych, za które w ustawach

cywilnych karnych oznaczone są kary, przynależny Sędzia karny, jak porzadek każe, swój urząd pełnić ma.

§ 45.

Pomniejsze przekroczenia w służbie, dowódzca Gwardyi narodowéj skarci w miare okoliczności naganą sposobem w regulaminie służbowym (§ 33) dokładniéj wskazanym.

§ 46.

Ciężkie naruszenie obowiązku służby, jakoto: opór w służbie, niewykonanie odebranego rozkazu, samowładne opuszczenie posterunku, nieprzyzwoite i obraźliwe zachowanie się względem przełożonych, podwładnych albo kolegów i t. d. przydzielone będą Sądowi dyscyplinarnemu do wyśledzenia i osądzenia obwinionego.

§ 47.

Sąd dyscyplinarny dla zawyrokowania w przekroczeniach służbowych Gwardyi narodowéj i podoficerów kompanii, składać się będzie z kapitana, jako prezydującego, dwóch oficerów i dwóch podoficerów, dwóch feldweblów, dwóch kaprali i dwóch gwardzistów.

§ 48.

Sąd dyscyplinarny batalijonowy na przekroczenia służbowe oficerów aż do kapitana włącznie, złożony być ma z dowódzcy batalijonu, jako prezydującego, dwóch kapitanów, dwóch oficerów, dwóch podoficerów i dwóch gwardzistów.

§ 49.

Do Sądu dyscyplinarnego na przekroczenia służbowe oficerów sztabowych przeznaczonego, przyzwani będą pod przewodnictwem najstarszego w randze dowódzcy batalijonu, dwaj oficerowie sztabowi, dwaj kapitanowie, dwaj oficerowie, dwaj podoficerowie, i dwaj gwardziści.

§ 50.

Sprawozdawca z grona zebranego Sądu dyscyplinarnego większością głosów wybrany, wytacza śledztwo, dochodzi istoty czynu, bierze świadków i obwinionego do wywodu słownego i w drodze sumarycznego postępowania zaciąga do protokółu tylko stanowcze, krótko zebrane okoliczności.

§ 51.

Sprawozdawca przedkłada natychmiast rezultat śledztwa Sądowi dyscyplinarnemu i czyni wniosek na uwolnienie lub skazanie obwinionego, nad czém Sąd głosuje i większością głosów „nie winien„ albo „winien„ wyrzeka.

§ 52.

Jeżeli wyrok Sądu wypadnie na: „nie winien“ takowy obwinionemu natychmiast ogłoszony być ma; jeżeli zaś uznany będzie za „winnego“, sprawozdawca uczyni dalszy wniosek na karę podług § 53 wymierzyć się mającą, na co nastąpi znowu głosowanie i zawyrokowanie kary podług większości głosów.

§ 53.

Stopnie kary:

a) surowa nagana;

b) kara pieniężna do 10 ZłR.

c) areszt do dni trzech;

d) utrata stopnia u podoficerów, oficerów i oficerów sztabowych;

e) wykluczenie z Gwardyi narodowéj.

§ 54.

Do a) Nagana surowa dzieje się przez rozkaz dzienny.

Do b) Kary pieniężne przypadają miejscowemu funduszowi ubogich.

Do c) Areszt odbyty być ma w miejscu główněj straży Gwardyi Narodowěj.

Do d) Kara utraty stopnia służby ma ten skutek, że skazany w ciągu roku od dnia obwieszczonego sobie wyroku, nie może być znowu obranym na stopień, w którym zostawał, tém mniéj na stopień wyższy.

Do e) Skazany na wykluczenie z Gwardyi Narodowéj traci prawo uczestniczenia w téj narodowéj instytucyi na zawsze, któréj palladium jest honor.

§ 55.

Naprzeciw wyrokom Sądu dyscyplinarnego, skazującym na utratę stopnia lub wykluczenie z Gwardyi Narodowej, wolny jest rekurs do zwierzchnego Sądu dyscyplinarnego najpóźniej w dni 8, który w głównem mieście każdéj prowincyi pod przewodnictwem naczelnego Dowódzcy Gwardyi Narodowéj, ze czterech oficerów sztabowych, czterech kapitanów i czterech oficerów podrzędnych składać się i większością głosów stanowcze wyroki wydawać będzie.

Wyroki Sądu dyscyplinarnego na karę nagany, pieniężną lub aresztu wykonane będą bez dalszego odwołania się.

§ 56.

Na ten przypadek, gdyby Gwardya Narodowa wbrew przepisowi § 32 i obowiązkowi korpus zbrojny w naradczy zamieniła lub na prawie opartemu wezwaniu Władzy posłuszeństwa odmówiła, zawieszenie czynności korpusu Gwardyi winę ponoszącego w prowincyach, zostawione Szefowi Rządu krajowego z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez Ministra Spraw Wewnętrznych, w rezydencyi zaś samemu Ministrowi, rozwiązanie zaś takiego korpusu samemu tylko Monarsze.

Surowość prawa w jednym lub drugim sposobie niemoże dłużéj nad jeden rok potrwać.

§ 57.

Zawieszenie czynności korpusu Gwardyi Narodowéj pociąga za sobą tylko doczasowe wstrzymanie pełnienia służby; lecz zostaje przy swojéj organizacyi, przy rozwiązaniu zaś korpusu Gwardyi Narodowéj, rozpuszczone będą całkiem zarody (cadres) i przystąpiono będzie do zupełnéj reorganizacyi.

Gwardyja Narodowa korpusu zwiniętego zwrócić ma broń otrzymaną od Rządu albo od Gminy.

W Wiedniu d. 8 Kwietnia 1848.

Nro 179 K. P.

OBWIESZCZENIE.

Odnośnie do §. 5 Urządzenia tymczasowéj Rady Administracyjnéj z d. 14 Października r. b. Nro. 156 zawiązawszy skład tejże Rady z PP. Piotra Michałowskiego mianowanego Prezesem,

„ Konstantego Hoszowskiego O. P. Dra dawniejszego Członka Rady Administracyjnéj jako Radcy płatnego, —

„ Juliusza Florkiewicza,

„ Antoniego Strzeleckiego,

„ Stefana Potockiego i

„ Romana Konopki Obywateli Okręgu tutejszego Radcami honorowymi zamianowanych, i powoławszy na Sekretarza Jeneralnego Rady Pana Felixa Wasilewskiego, o tém niniejszém Obywateli Okręgu Krakowskiego zawiadamiam z dodatkiem, że zamianowanie drugiego Radcy płatnego później nastąpi. — Kraków dnia 18 Października 1848 r.

Gubernator Galicyi

ZALESKI.

RADA MIEJSKA

do Obywateli Miasta Krakowa.

Troskliwość Wasza o interes ogólnéj wolności i o honor narodowy jest nowym dowodem szlachetnych uczuć Waszych. Rada cała podziela je z Wami, ale czuwająca nad spokojnością miasta i bespieczeństwem mieszkańców ma obowiązek przypomnieć Wam, iż wolność bez porządku i szanowania praw, nie jest wolnością ale jest bezrządem w skutkach swoich równie opłakanym jak despotyzm.

Wypadki dnia dzisiejszego dowodem są, iż szlachetnego Waszego zapału chcieli nadużyć ludzie, którzy pomimo przesadzonego okazywania zasad liberalnych są rzeczywiście największymi nieprzyjaciołmi tychże zasad. Obywatele Miasta Krakowa odrzućcie podszepty tych ludzi, którzy niegodni Waszego zaufania szkodzą wykształceniu swobód konstytucyjnych; połóżcie go w Radzie Miejskiej, która z Waszego łona wypływa i dla dobra Waszego poświęcić się pragnie.

Kraków dnia 20 Października 1848 r.

Prezes Rady
J. KRZYŻANOWSKI.
Sekretarz Jeneralny
Kroebl.